

การเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6
อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์*
STRENGTHENING THE UNITY OF COMMUNITIES BASED ON
SARANIYADHARMA AT PRASAT DISTRICT,
SURIN PROVINCE

พระอธิการสุรแสน อติชาโต (อารยางกูร)¹, พชรเดช เสมานู²
Phraathikan Surasaen Atechato (Arrayangkun)¹, Pacharadech Semanu²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : array2508@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 2) เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาชุมชน และผู้นำทางศาสนา ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน จำนวน 260คน การวิจัยเป็นแบบผสม ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม และเชิงคุณภาพ โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) และแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 และมีความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเมตตาทกกายกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านศีลสามัญญตา และด้านทิวฐิสามัญญตา 2. ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 ผู้นำท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 ผู้นำท้องถิ่นจะต้องยึดหลักธรรม เมตตาทกกายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม ต้องมีสาธารณโภคีตา

คือ เมื่อได้ของมาก็ต้องแบ่งปัน ต้องเคารพสิทธิผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลังต้องมีจุดมุ่งหมายที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขต้องยึดหลักทิวาสัมมัญญา รู้จักปรับความเห็นให้เข้ากันได้ทุกฝ่าย ยอมรับฟังคำชี้แนะจากคนอื่น ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎหมาย กฎกติกาของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัดต้องมีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมาย ตระหนักในความรับผิดชอบ

คำสำคัญ : การเสริมสร้างความสามัคคี; ผู้นำท้องถิ่น; หลักสาราณียธรรม 6

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the unity of local leaders based on Saraneeya Dharma 6 2) to compare the strengthening unity of local leaders based on Saraneeya Dharma 6 , classified by gender, age, educational level and position, and 3) to suggest guidelines for strengthening the unity of local leaders based on Saraneeya Dharma Principle 6. The sample used in the research were 260 of executives of local government organization, council members, members of Sub-district administrative organization council, sub-district headmen, village headmen, assistant village headmen, community development volunteers, religious leaders at Prasart District, Surin Province, determined according to Craigie and Morgan's table. It was Mixed Method, both quantitative research methods, using a questionnaire tool, and Qualitative research by using in-depth interviews with key informants and questionnaires as a 5-level estimation scale with mean accuracy of 1.00 and the confidence value was 0.97. Data were analyzed using statistical software packages to find percentage, mean, standard deviation, and statistics t-test and F-test.

The results of the research found that 1. Strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma 6, it was found that, overall and in each aspect had been implemented was at a high level were Mettakayakamma, Mettavageekham, Mettamanokram, Saranaphokeeta, Sila Samanyata, and the Tittiskmanyata. 2. The comparative results of strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma 6 found that the local leaders with different in gender ages, education levels, and position. There were opinions about strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma principles 6, Prasat District, Surin Province, overall, they were not different. 3. Guidelines for strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma 6, It was found that local leaders must adhere the principles of Dharma: Mettakayakamma, Mettavageekham, Mettamanokram, which need to have Saranaphokeeta means to: when you got something, you need always respect other people's rights, need to have aims, focuses on peaceful coexistence in society, adhere coexistence in society,

must adhere to Thittisamanyata Principle, know how to adjust opinions to be compatible with all parties, accept the advice of the others, be a good role model to respect the law. Strict rules and regulations, have morality, concentration and to develop oneself and society towards the goals, and aware of responsibility.

Keywords : Strengthening the unity; Local Leaders; Saraneeya Dharma Principles 6

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในสังคมปัจจุบันเกิดมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ถูกส่งผ่านจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดแนวคิดและพฤติกรรมที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยมุ่งเน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดการเห็นแก่ตัวมากขึ้นขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมขึ้นมาเรื่อยๆ เมื่อความเจริญก้าวหน้าในวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เติบโตขึ้นเท่าใดอัตราการก่ออาชญากรรมก็ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย ปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ เช่น การปล้นฆ่า ชิงทรัพย์ ช่มชู้ กระทบชำเราเด็ก สะท้อนให้เห็นความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมขาดการศึกษาและอบรมทางด้านจิตใจที่ดีจึงก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้โดยง่าย (พระเอกพันธ์ ปัญญาภทฺธเมธี (แพงมาก), 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อมีความอ่อนไหวสูงขาดความสุขุมรอบคอบ การตัดสินใจขาดการไตร่ตรองที่ดีขาดสติก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาและกระทบต่อสังคมโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องมีการกระทบกระทั่งกัน ดังที่ โกวิท ยวงศ์สุรวัฒน์(2543) กล่าวว่าบุคคลในสังคมต้องอยู่ร่วมกันในการดำรงชีวิต ไม่สามารถจะอยู่ได้ลำพังคนเดียวได้ นับตั้งแต่สถาบันครอบครัวขึ้นไป การอยู่ร่วมกันของมนุษย์จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในฐานะต่างๆทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมต่างๆตลอดจนถึงการติดต่อประสานงานกัน เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจำนวนมากบางครั้งก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆขึ้น เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาหายเสพติด ปัญหาการล่องละเมียดสิทธิประโยชน์ของคนอื่น ปัญหาความขัดแย้ง เรื่องการทำมาค้าขาย เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดกับเยาวชนการกระทำผิด ประชานที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน นับเป็นปัญหาหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความผาสุกสงบของสังคมโดยรวมประชาชนในชุมชนบางส่วนใหญ่มีความแตกแยกไม่มีความสามัคคี ไม่มีความตระหนักรู้ในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนต่างคนต่างต้องหางานทำเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตที่ดีขึ้นโดยไม่มีเวลาว่างที่จะให้ความสนใจหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ซึ่งต่างจากในอดีตนั้นชุมชนอยู่อย่างสามัคคีและมีวิถีชีวิตแบบพอเพียงหรือมีวัฒนธรรมและศาสนาที่ทำให้ชุมชนอยู่อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมกลับคืนมาและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ความสามัคคีเป็นเรื่องสำคัญสิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่างๆ ก็คือ ความรัก ความสามัคคี เริ่มจากสถาบันเล็กๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ รู้จักรักษาหัวใจซึ่งกันและกัน มีความเคารพต่อกัน ยอมรับฟังกัน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเมื่อเด็กเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น คงเป็นไปได้ที่ทุกคนจะรักกัน แต่ทุกคนก็งดเว้นจากการเบียดเบียนกันได้ ถึงจะไม่รักกัน เด็กก็เคารพซึ่งกันและกันได้ ด้วยการยอมรับความแตกต่างและเห็นคุณค่าของกันและกัน อย่างน้อยไม่ทำร้ายกัน ไม่เบียดเบียนกัน ทุกคนสามารถไว้วางใจ ไม่ต้องคอยระแวงกัน รู้ สึกปลอดภัยที่จะอยู่ร่วมกัน ก็สามารถเป็นสิ่งรับประกันการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชุมชนได้ผลของความสามัคคี คือ เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความเจริญ เป็นเหตุแห่งความสำเร็จในกิจการงานต่างๆ การงานอันเกินกำลังที่คนๆ เดียวจะทำได้ ก็ต้องอาศัยความสามัคคีการรวมใจสามัคคีกันจึงจะเกิดเป็นพลัง ส่วนการแตกสามัคคีกันทำให้มีกำลังน้อย ความสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข มีแต่ความเจริญ ส่วนความแตกสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ก็จะยอมทำให้ที่นั้นประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเสื่อมเสียโดยแน่แท้ (พระครูสุนทรธรรมนิเทศน์, 2557) ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาหลักธรรมหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และช่วยส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสามัคคีของคนในชุมชน การนำหลักธรรมนี้มาปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจังและยั่งยืน หลักธรรมนั้นก็คือหลักสาราณียธรรม

หลักสาราณียธรรม เป็นหลักธรรมที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นที่รัก เป็นที่เคารพ มีการสงเคราะห์กันและกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีจำนวน 6 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) เมตตาทายกรรม คือ การปฏิบัติดี 2) เมตตาตวจีกรรม คือ การพูดแต่สิ่งที่ดีเหมาะสม 3) เมตตาโมกกรรม คือ การคิดดีมีเมตตา 4) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งปันสาธารณประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม 5) สีลสามัญญตา คือ ปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเดียวกัน 6) ทิฏฐิสามัญญตา คือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ดังนั้น หลักสาราณียธรรม 6 จึงเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จในด้านการพัฒนาชุมชนและการสนองนโยบายของผู้นำชุมชน และการปฏิบัติตามร่วมกันในเชิงการมีส่วนร่วมของชุมชน ความสามัคคีจึงเป็นแหล่งพลังอันยิ่งใหญ่ การอยู่ร่วมกันของชุมชนจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือหลักสาราณียธรรมนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อสังคม ชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ขจัดป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรืออาจมีขึ้นได้ในชุมชน สังคมปัจจุบัน (พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ, 2553)

การส่งเสริมความสามัคคีในแต่ละท้องถิ่นเป็นบทบาทและหน้าที่ในการกำหนดกิจกรรมของผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องดำเนินการตามนโยบายที่ทางภาครัฐเป็นผู้กำหนดเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา ทั้งนี้ในแต่ละท้องถิ่นมีผู้นำท้องถิ่นด้วยกันหลายประเภทที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนต่อการส่งเสริมความสามัคคีให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น สำหรับอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ แบ่งการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 214 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาล 3 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 17 แห่ง จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมความสามัคคีในท้องถิ่นมีหลายองค์กรที่เกี่ยวข้อง แต่มีองค์กรที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมความสามัคคีในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนกลไกการทำงานของท้องถิ่น เช่น ผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน

อาสาสมัครป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแพทย์ประจำตำบลปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มอาชีพ ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้นำเหล่านี้มีหน้าที่โดยตรงในการเสริมสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ชุมชนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามัคคี เพื่อผลประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นปึกแผ่นมั่นคง และมีความเจริญก้าวหน้า โดยการนำหลักสาราณียธรรม 6 มาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความสามัคคีและการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน ตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3.2 ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและ อาชีพ

3.3 ได้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3.4 ทำให้สามารถได้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาวิจัย ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, อาสาสมัครพัฒนาชุมชน และผู้นำทางศาสนา จำนวน 769 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์, 2564) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการใช้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, อาสาสมัครพัฒนาชุมชน และผู้นำทางศาสนา ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

260 คน จากนั้นใช้วิธีการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มอย่างง่าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 7 รูป การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์แบบอุปนัยวิธีเพื่อศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ 1)ติดต่อศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอหนังสือความร่วมมือในการทำวิจัย และขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและขออนุญาตเพื่อการสัมภาษณ์ 2)นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3)นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 4)นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลค่าสถิติต่างๆโดยผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยวิเคราะห์หาจำนวน และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์หาระดับการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน ตามหลักสารณียธรรม 6 ของชุมชน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน ตามหลักสารณียธรรม 6 ของชุมชน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ด้วยการทดสอบค่าที(t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff') การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

5.1.1 ด้านเมตตาการุณกรรม (การมีไมตรีจิตต่อกันทางการกระทำ) โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.70) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นให้ความสำคัญในการส่งเสริมและดูแลพัฒนากลุ่มสตรีเด็กเยาวชน ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.32$,

S.D.=0.70) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนให้ความสำคัญด้านลดความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชน ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.73)

5.1.2 ด้านเมตตาวาจกรรม (การมีเมตริจิตต่อกันทางวาจา) โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.45) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นไม่พูดส่อเสียด นินทาว่าร้าย หรือพูดยุยงให้เกิดการทะเลาะเกิดความแตกแยกกันในชุมชน ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.66) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนรณรงค์การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนรับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.79)

5.1.3 ด้านเมตตาโมกกรรม (การมีเมตริจิตต่อกันอย่างจริงใจ) โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รับการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอภาคโดยทั่วกัน ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.61) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนรณรงค์เสริมสร้างการผูกมิตรภาพที่ดีต่อกันภายในชุมชน ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมศีลธรรมแก่เยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.90)

5.1.4 ด้านสาธารณโภคี (มีความเสมอภาค ไม่เห็นแก่ส่วนตัว) โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลสาธารณูปโภคในชุมชนอย่างดี ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.64) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้สอยสาธารณูปโภคได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.63) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นดูแลป้องกัน ช่วยเหลือ และบรรเทา สาธารณภัยต่าง ๆ แก่ประชาชนได้ทั่วถึง ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.83)

5.1.5 ด้านศีลสามัญญตา (รักษาและปฏิบัติให้มีศีลบริสุทธิ์เสมอกัน) โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นเป็นคนมีคุณธรรม และศีลธรรมตั้งมั่นอยู่ในความถูกต้องไม่ประพฤติผิดจารีตประเพณีที่ติงาม ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.79) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นวางตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดี ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.82) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมรณรงค์ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ภายในชุมชน ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.91)

5.1.6 ด้านทัญญูสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนอย่างใจกว้างและชอบธรรม ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.61) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนรณรงค์สร้างความสามัคคีปรองดอง

ต่อกันภายในชุมชน ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.70) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชอบธรรม ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.71)

5.2 ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานีธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง ดังนี้

5.2.1 ผู้นำท้องถิ่นที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานีธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.2 ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานีธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.3 ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานีธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.4 ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานีธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเมตตากายกรรมด้านเมตตาวจีกรรมและด้านศีลสามัญญตา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ผลการศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานีธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์โดยการสัมภาษณ์เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ สรุปได้ดังนี้

5.3.1 ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองผู้นำท้องถิ่นจะต้องยึดหลักธรรม เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม ต้องมีสาธารณโภคีตา คือ เมื่อได้ของมาก็ต้องแบ่งปัน การเป็นผู้นำชุมชนในท้องถิ่นต้องมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับลูกบ้านนอกจากนี้ผู้นำที่ดีต้องมีความรับผิดชอบ สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและคนอื่น นั่นคือลูกบ้าน เพราะผู้นำต้องมีจิตวิญญาณรับผิดชอบต่อตนเอง นำพาผู้อื่นได้ รับผิดชอบต่อผู้อื่นได้

5.3.2 ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น ผู้นำต้องเคารพสิทธิผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง ต้องมีปฏิญญาสามัญญตา คือ มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ประชุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและสงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

5.3.3 ด้านเคารพความแตกต่างผู้นำต้องมีจุดมุ่งหมายมุ่งเน้นสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข มีการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในชุมชน โดยเฉพาะวัยรุ่นในหมู่บ้านผู้นำควรชี้แนะ ให้เคารพความแตกต่างระหว่างกัน ให้เกียรติกัน ก็จะลดปัญหาวัยรุ่นก่อการทะเลาะวิวาทได้

5.3.4 ด้านเคารพความเสมอภาค ผู้นำต้องยึดหลักทฤษฎีสามัญญตา รู้จักปรับความเห็นให้เข้ากันได้ทุกฝ่าย รู้จักการประนีประนอม ยอมรับฟังคำชี้แนะจากคนอื่น จะช่วยให้แต่ละฝ่ายเกิดท่าทีในการประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในสิทธิหน้าที่ก็จะทำให้ชุมชน หรือหมู่บ้านอยู่กันอย่างสันติ

5.3.5 ด้านเคารพกติกาหรือกฎหมาย ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎหมาย กฎกติกาของบ้านเมือง เป็นพระต้องยึดหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ต้องสงสัย พระธรรมวินัยอยู่มาสองพันกว่าปี ไม่มีการบิดเบือนหลักธรรม สังคมสังคมก็เป็นแบบอย่างได้ ส่วนทางโลก ต้องยึดหลักกฎหมาย ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องมีใจเป็นธรรม มีเมตตา มีธรรมะเป็นสรณะ สังคมก็จะเกิดความยุติธรรม ก็ทำให้สังคมร่มเย็นสงบสุข

5.3.6 ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ผู้นำต้องมีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมาย ตระหนักในความรับผิดชอบต่อ ยึดหลักสัปปริสธรรม คือ การรู้เหตุ รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชน รู้บุคคล และเลือกใช้คุณธรรมนั้นอย่างเหมาะสม และยึดหลักสาราณียธรรม โดยเฉพาะมีความเมตตาทั้งกาย วาจา ใจ มีมิตรไมตรี

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีประเด็นนำมาอภิปรายผล มีดังนี้

6.1 การเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเมตตา กายกรรม (การมีไมตรีจิตต่อกันทางการกระทำ) ด้านเมตตาวาจกรรม (การมีไมตรีจิตต่อกันทางวาจา) ด้านเมตตาฆานกรรม (การมีไมตรีจิตต่อกันอย่างจริงจัง)ด้านสาธารณโภคี (มีความเสมอภาค ไม่เห็นแก่ส่วนตัว) ด้านศีลสามัญญตา (รักษาและปฏิบัติให้มีศีลบริสุทธิ์เสมอกัน) และด้านทฤษฎีสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน)ทั้งนี้เป็นเพราะผู้นำท้องถิ่นทุกคนต่างก็ต้องการให้ชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สัมครสมานสามัคคีกัน ไม่มีความแตกแยกกันของคนในชุมชน ซึ่งการนำหลักธรรมสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี จึงมีความสำคัญมากเพราะสาราณียธรรม ถือเป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนเครื่องมือในการช่วยให้ผู้นำเอาไปปฏิบัติได้อย่างมีความสุขสวัสดิและเกิดความประทับใจซึ่งกันและกันด้วยการกระทำที่ประกอบไปด้วยกุศลทั้งกาย วาจา และใจ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในระดับสังคม กล่าวคือก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะนั้นๆ ทำให้สังคมการอยู่ร่วมกันทั้งในระดับมนุษย์ด้วยกันเอง และในระดับการอยู่ร่วมกันของหมู่มนุษย์และเทวดาซึ่งถือเป็นภูมิหนึ่งในโลกีย์ภูมิตั้งที่ปรากฏข้อความใน คัมภีร์ชั้นอรุทธกถา มัชฌิมนิคาย มูลปณณาสกัว่าภิกษุผู้บำเพ็ญสาราณียธรรมบริบูรณ์แล้วอย่างนี้ย่อมไม่มีความริษยา ไม่มีความตระหนี่เรอยอมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย มีปัจจัยหาได้ง่าย แม้สิ่งของที่อยู่ในบาตรที่ผู้อื่นถวายเธอก็ไม่หมดสิ้นไป เธอยอมได้สิ่งของชั้นเลิศในที่ที่เขาแบ่งสิ่งของเมื่อเกิดมีความหวาดกลัวหรือความหิวโหยเทวดาทั้งหลายยอมชวนชวายุเพื่อช่วยเหลือ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

6.2 ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง พบว่า ผู้นำ

ท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง วิวาทบาดหมางกัน ซึ่งความสามัคคีดังที่มานี้ จะเกิดมีขึ้นได้ก็ต้องอาศัยเหตุที่เรียกกันว่า สาราณียธรรม ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกันอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีความสุข ความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นทุกคนไม่ว่าจะมีสถานภาพใดก็ตาม ต่างก็ตระหนักและให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่ไม่แตกต่างกัน เพราะความสามัคคี ถ้าเกิดมีขึ้นในที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข ความเจริญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล) (2553) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความสามัคคีมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย พบว่า สังคมไทยต้องการความเป็นหนึ่งเดียวของผู้คนในสังคม ทุกคนจึงต้องช่วยกันเสริมสร้างคนละไม้คนละมือ ด้วยการรวมพลังกันปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามหลักการ ข้อบังคับ กติกา ศีลธรรมซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนสังคมไทยให้เดินหน้าไปสู่สังคมแห่งความสามัคคีธรรม

6.3 แนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นควรดำเนินการโดยการประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อทำผู้คนในสังคมนั้นมีศักยภาพทางการกระทำ ทางความคิด มีความรักใคร่ต่อกันนับถือกัน ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน จนทำหน้าที่ได้สำเร็จ สามารถนำชาติบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัย มีความสงบสุขได้ ดังที่ ทิพวรรณ พุฒาภรณ์ (2562) กล่าวว่า ความสามัคคีเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากเภทภัยทั้งปวง ดังนั้นกล่าวได้ว่า ความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างและการดำรงอยู่ของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีเสริมสร้างความสามัคคีการเสริมสร้างความสามัคคี เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การเสริมสร้างความสามัคคีมีหลายวิธี เช่น การขัดเกลาทางสังคม การสร้างความปรองดอง การนำหลักการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนาปฏิบัติ เมื่อสังคมปราศจากความขัดแย้ง จะเกิดความสงบสุข มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว อันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกในสังคมไทย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของความสามัคคี ดังนี้ 1) ช่วยให้นุชนมีจิตใจประกอบด้วยเมตตากรุณา 2) ช่วยให้การกระทำผิดด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ลดลงเบาบาง 3) ช่วยให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน 4) ช่วยให้ประเทศชาติสามารถดำรงสภาพชั่วลูกหลานได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งการนำหลักสาราณียธรรม 6 มาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีมีดังนี้ ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองผู้นำท้องถิ่นจะต้องยึดหลักธรรม เมตตาทายกรรม เมตตาวิกรรม เมตตาโมกกรรม ต้องมีสาธารณโภคีตา คือ เมื่อได้ของมาก็ต้องแบ่งปัน การเป็นผู้นำชุมชนในท้องถิ่นต้องมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับลูกบ้านนอกจากนี้ผู้นำที่ดีต้องมีความรับผิดชอบ สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและคนอื่น นั่นคือลูกบ้าน เพราะผู้นำต้องมีจิตวิญญานรับผิดชอบต่อตนเอง นำพาผู้อื่นได้ รับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ ด้าน

เคารพสิทธิผู้อื่น ผู้นำต้องเคารพสิทธิผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง ต้องมีทิวฐิสามัญญตา คือ มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและสงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ ด้านเคารพความแตกต่างผู้นำต้องมีจุดมุ่งหมายมุ่งเน้นสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข มีการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในชุมชน ด้านเคารพความเสมอภาค ผู้นำต้องยึดหลักทิวฐิสามัญญตา รู้จักปรับความเห็นให้เข้ากันได้ทุกฝ่าย รู้จักการประนีประนอม ยอมรับฟังคำชี้แนะจากคนอื่น จะช่วยให้แต่ละฝ่ายเกิดท่าทีในการประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในสิทธิหน้าที่ก็จะทำให้ชุมชน หรือหมู่บ้านอยู่กันอย่างสันติ ด้านเคารพกติกากฎหมาย ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎหมาย กฎกติกาของบ้านเมือง เป็นพระต้องยึดหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ผู้นำต้องมีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมายตระหนักในความรับผิดชอบ ยึดหลักสัปปริสธรรม คือ การรู้เหตุ รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชน รู้บุคคล และเลือกใช้คุณธรรมนั้นอย่างเหมาะสม และยึดหลักสาราณียธรรม โดยเฉพาะมีความเมตตาทั้งกาย วาจา ใจ มีมิตรไมตรี สอดคล้องกับ วีระ อัมพันธ์ (2551) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารบุคคลเชื่อมโยงไปสู่ความสามัคคี ว่า สาราณียธรรม 6 หมายถึง ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน 6 ประการ เป็นคุณธรรมที่ทำให้คนเราไม่เห็นแก่ตัว แต่จะคิดถึงคนอื่นเอื้อเพื่อเอื้อแก่ผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ผูกพันเชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ มีดังนี้ 1) กายกรรม คือ การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา เช่น การให้การอนุเคราะห์ ช่วยเหลือและเอื้อเพื่อต่อผู้อื่น ไม่รังแกทำร้ายผู้อื่น 2) วาจกรรม คือ การมีวาจาที่ดี สุภาพ อ่อนหวาน พุดมีเหตุผล ไม่พุดให้ร้ายผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน 3) มโนกรรม คือ ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นการคิดดีต่อกันไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาท หากทุกคนคิดแล้วปฏิบัติเหมือนกันความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในสังคม 4) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร เพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน 5) สีลสามัญญตา คือ ความรักใคร่สามัคคีรักษาศีลอย่างเคร่งครัดเหมาะสมตามสถานะของตนมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น และ 6) ทิวฐิสามัญญตา คือ การมีความเห็นร่วมกัน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันพบว่ากำลังประสบปัญหาทางด้านวิกฤติเศรษฐกิจสังคม และการเมืองส่งผลกระทบต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง การแก้ไขปัญหาสังคมจึงเป็นเรื่องคนในชาติต้องมีส่วนร่วมกันทั้งทางภาครัฐ และทางศาสนา เป็นแนวทางหนึ่งที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ให้ผู้คนในสังคมเกิดความรู้สึกสามัคคีกันได้

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สาราณียธรรม 6 เป็นหลักคำสอนที่กล่าวถึง การทำความดี การมีวาจาที่ดี และการคิดดีรวมถึงการให้การแบ่งปัน ความสามัคคีกลมเกลียว การไม่เอาเปรียบกัน การมีความคิดเห็นร่วมกัน หากมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนนี้ได้จะทำให้เกิดความผาสุกในการอยู่

ร่วมกัน มีความกลมเกลียวและเกื้อกูลต่อกัน อันนำมาสู่ความรักความสามัคคีตลอดไป ดังนั้น ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์และผู้นำทุกระดับเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและสามารถอธิบายบาปบุญคุณโทษ และประโยชน์ของการสร้างความสามัคคีได้

7.2.2 ควรส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกันในการเสริมสร้างความสามัคคี มีการบูรณาการให้รู้ถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น และให้มีประสบการณ์ในเรื่องความสมานฉันท์และเอื้ออาทร

7.2.3 ควรปลูกฝังให้เยาวชนทุกเพศวัยในทุกระดับให้เกิดความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างเสริมความสามัคคี

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเสริมความสามัคคี

7.3.2 ควรศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคี โดยการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนาหลักอื่นๆ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เช่น สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 เป็นต้น

7.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานุกรม หรือหลักคำสอนทางศาสนาอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัยในการเสริมสร้างความสามัคคีต่อไปได้

8. บรรณานุกรม

- โกวิทย์ วงศ์สุรวัฒน์. (2543). **พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในทศวรรษที่ 21**. นครปฐม : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมกำแพงแสน.
- ทิพวรรณ พงศ์ภากรณ์. (2562). การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 2(3). 92-107.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ. (2553). **การบริหารงานเทศบาล ตำบลตามหลักสารานุกรม 6 : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายทาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล). (2553). **การวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์. (2557). **กระบวนการปลูกฝังความสามัคคีเชิงพุทธแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดแพร่**. แพร่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.

พระเอกพันธ์ ปัญญาภทรเมธี (แพงมาก). (2561). **การสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล 5 ของชุมชนหมู่บ้านปรีอันตะวันออก อำเภอูซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วีระ อัมพันธ์สุข. (2551). **การประยุกต์พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ B.E.C.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. (2564). **ข้อมูลพื้นฐานอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564. จาก <https://district.cdd.go.th/prasat/about-us/>